

korte mededelingen

Drietonige tjtftjaf-zang

Wij stonden buiten op de stoep op 4 Juli 1984, circa 5 uur namiddag, A.M. de Jongstraat, Doetinchem.

Plotseling zei mijn zoon: 'Hoor Je die Tjtftjaf?' Vanaf de schoorsteenrand boven op het dak zong hij. 'Hoor je 't. Drietonig!'

Wij luisterden nog eens goed. Ja, duidelijk drietonig, bovendien volkomen regelmatige triolen met regelmatige klemtoon. Het deed mij denken aan de molen uit Suite l'Arlésienne van Bizet.

In mijn boeken staat dat de Tjtftjaf een onregelmatige reeks van twee tonen uitzendt.

Vraag: Was dit iets bijzonders? Of komt het meer voor?

Graag bericht aan J., Poeder, Van Goyenlaan 5, 3764 XC Soest, 02155-22345.

Broedende Nijlganzen

In Het Vogeljaar, augustus 1984, bladzijde 211, bericht de heer Gerritsen over het broeden van een Nijlgans in een knotwilg in de IJsselwaterwaarden bij Zalk. De eieren werden gelegd in de eerste decade van maart.

Het eerste broedgeval van deze soort in de Liemers vond, voor zover bekend, plaats te Babberich, waar op 14 mei 1982 een Nijlgans broedde op vijf eieren in een balkonkast voor Torenavalken.

Deze nestkast hangt aan de bosrand in een eik op 7 m hoogte in de onmiddellijke nabijheid van een zandput.

Op 16 april 1983 hadden de Nijlganzen op de zelfde plaats vier jongen van enkele dagen oud. Uitgaande van een broedduur van 28 - 30 dagen moet dus ook hier het eerste ei omstreeks 10 maart zijn gelegd.

■ D. Westra, K. Hendrikstraat 14, 6901 EV Zevenaar.

Braakballenonderzoek van de Ransuil

In Noord-Holland (Oudkarspel, Obdam, Aartswood en voor het belangrijkste deel Winkel) werden 757 braakballen van Ransuilen verzameld en op inhoud onderzocht. De braakballen werden verzameld tussen 17 december 1982 en 16 maart 1983.

De verkregen gegevens worden vermeld in 'Tringa', als Eco-verslag nummer 7 van de Vogelwerkgroep Schagen. Bijna tweederde van de prooien bestond uit Veldmuizen, maar er werden ook Bosmuis, Dwergmuis, Huismuis, Woelrat, Bruine Rat, Dwerg-, Bos-, Water- en Huisspitsmuis, vogels en insecten vastgesteld.

O.W. Zijlstra: Voedselkeus van de Ransuil in het Noordhollandse landschap. Gestencild, 14 bladzijden, 2 bijlagen, Eco-verslag nummer 7 (1984). Uitg. Vogelwerkgroep Schagen. Het verslag is verkrijgbaar door overmaking van f 4,50 (inclusief portokosten) op girorekening 4 181 778 ten name van A. Bosma, Loet 25, 1741 BM Schagen, onder vermelding 'Eco-verslag nummer 7'.

Een bijzondere ontmoeting met Draaihals op Texel

In mei van dit jaar (1984) waren mijn vrouw en ik voor een korte voorjaarsvacantie op Texel. Aangezien wij in Limburg wonen en nog nooit in het noorden van het land of op de eilanden waren geweest ging onze belangstelling in de eerste plaats uit naar de zeevogels, weidevogels en andere steltlopers, die op Texel vaak ik grote getale voorkomen. Hoewel wij aan het bekijken van de genoemde vogels zeer veel plezier hadden beleefd is het toch een ontmoeting met een ander vogeltje geweest, dat ons verblijf op Texel voor ons onvergetelijk heeft gemaakt.

Op 22 mei, in de namiddag, waren wij met de auto onderweg om op verschillende bekende broed- en voedselplaatsen vogels te bekijken. Tussen het gehucht Oost en het dorp Oudeschild hadden wij net in het gebied, genoemd Zandkes, langdurige waarnemingen gedaan. Ik wilde juist weer verder rijden toen een kleine vogel enigszins onbeholpen over de weg vlak voor mijn auto rondscharrelde. Aanvankelijk wist ik niet om welke vogel het ging, maar het was voor mij in ieder geval geen bekende verschijning. Plotseling viel mij de boomschorstekening op zijn rug op en schoot mij te binnen, dat het wel eens een Draaihals zou kunnen zijn. Ik greep achter mij in de auto naar mijn Petersons Vogelgids om de afbeelding te bekijken en verder te vergelijken. Toen ik opkeek zag ik het vogeltje niet meer. Ik dacht dat het was weggevlagen en begon te rijden toen mijn vrouw zei: 'Hij zit in het gras'. Ik stopte de auto en stapte uit. Na even rondgekeken te hebben zag ik iets grijs en bruins in het gras. Ik ging dichterbij en toen ontvouwde zich vlak voor mijn neus een schouwspel, dat ik mijn hele leven niet meer zal vergeten. Onmiddellijk kende ik het gedrag van deze kleine vogel, zoals het vorig jaar op de televisie in een documentaire te zien is geweest toen een Draaihals, in zijn hol, door een Bunzing werd bedreigd. Als ik deze film niet had gezien zou ik niet geweten hebben met welk vreemd wezen ik te doen had.

Het beestje was twee keer zo lang geworden als het normaal is. Het voorste gedeelte was rond en niet dikker dan een vinger, helemaal uitgerekt, en leek als twee druppels water op een slang. Zelfs de tekening op de rug was als van een slang. Dit gedeelte van het lichaampje kronkelde als een slangetje. Het vogeltje siste en bewoog telkens zijn kopje met kleine rukjes naar voren en naar achteren, als een slang die wil aanvallen. Zijn gele oogjes keken mij venijnig aan. De kopveertjes stonden rechtop en de staartveren waren in een krans omhoog gestoken. Dit laatste waarschijnlijk om groter te lijken. Hoewel het hier om een klein vogeltje gaat was zijn ge-

drag sinister en angstaanjagend. Ook mijn vrouw was inmiddels uit de auto gestapt en keek gefascineerd toe. Plotseling zei ze: 'Pak hem eens op'. Naar ze mij later vertelde was ze nieuwsgierig of het beestje zou bijten. Ik ging voorzichtig met mijn hand er naar toe en even later stond ik, tot mijn eigen stomme verbazing, met het diertje in mijn handen. Ook nu ging het door met zijn afschrikpogingen. Het lijfje bleef kronkelen, het kopje schoot heen en terug en het siste voortdurend. Na enkele minuten heb ik het beestje voorzichtig teruggezet in het hoge gras en zijn wij verder gereden.

Toen wij een kwartier later in café Havenzicht in Oudeschild achter een kop koffie zaten zegt mijn vrouw: 'Waarom heb je die Draaihals niet gefotografeerd?' En op dat moment drong het tot mij door, dat ik de kans onbenut heb gelaten om de foto's van mijn leven te maken. Hoe langer ik er over nadacht hoe meer spijt ik kreeg, dat ik deze gelegenheid voorbij had laten gaan, terwijl ik mijn fototoestel op de achterbank van mijn auto had liggen. Overigens is dit niet zo verwonderlijk, aangezien ik geen vogels fotografeer en ik volledig in beslag genomen was door hetgeen ik gezien had. Wij hebben onze koffie uitgedronken en zijn spoorwegs truggereden naar de plek, waar we onze Draaihals hadden achtergelaten. Zoals eigenlijk te verwachten was hebben wij hem niet meer teruggevonden.

Ik heb me uiteraard afgevraagd hoe het mogelijk is geweest, dat het diertje niet onmiddellijk is weggevloden, omdat een Draaihals een nogal schuwe vogel is, die je beslist niet zo maar op korte afstand kunt naderen. Naar mijn mening is de vogel ziek geweest of, wat mij aannemelijker voorkomt, op de trek zo verzwakt, dat hij niet of nauwelijks nog kon vliegen.

Hoewel ik nog steeds bijzonder veel spijt heb, dat ik deze absoluut unieke ontmoeting niet heb vastgelegd, zal de herinnering hieraan mij mijn reis naar Texel nooit meer doen vergeten en zal dit waarschijnlijk altijd de mooiste vogelwaarneming blijven die ik ooit zal meemaken.

■ A. Claessen, Schumanstraat 32, 6372 BR Schaesberg

Ministerraad accoord met Ontwerp-Vogelwet

De ministerraad is op 26 oktober 1984 accoord gegaan met een voorstel voor een nieuwe Vogelwet, die de bestaande 'Vogelwet 1936' moet gaan vervangen. Deze vervanging is niet alleen nodig in verband met veranderde inzichten omtrent natuurbescherming, maar tevens in verband met de totstandkoming van een aantal internationale regelingen, zoals, de zogenaamde EEG-Vogelrichtlijn. Het voorstel is om advies aan tal van instanties en organisaties toegezonden. Van deze adviezen is een aantal opmerkingen overgenomen.

Met het oog op de aanpassing van de ver-

ouderde Vogelwet aan de nieuwe inzichten en internationale regelingen bevat het voorstel een aantal, in vergelijking met de bestaande Vogelwet, aangescherpte bepalingen. Deze maken een grotere bescherming van vogelsoorten mogelijk dan voorheen.

Zo wordt conform de Vogelrichtlijn thans voorgesteld uit vogels verkregen producten onder de verschillende gebodsbepalingen te brengen. Eveneens behelst het voorstel de nieuwe verbodsbepaling vogels te verontrusten, met name in de broedperiode. Daarnaast voorziet het voorstel in een verbod tot het onder zich hebben en verhandelen van bepaalde middelen om vogels te doden of te vangen. Uit een oogpunt van controle is dit een doeltreffender bepaling dan de bestaande, die het gebruik van dergelijke middelen verbiedt.

Voorts bevat het voorstel de mogelijkheid een ring- en registratiesysteem voor kooivogels in te voeren. Voor jachtvogels wordt een dergelijk systeem verplicht. Als jachtvogel blijven alleen de Havik en de Slechtvalk gehandhaafd.

Het zoeken en rapen van eieren is verboden. Wel blijft het voorstel de mogelijkheid bieden het zoeken en rapen van kievitseieren in een bepaalde periode van het jaar toe te staan. Dit zoeken en rapen moet dan wel overeenkomstig de EEG-richtlijn onder strict gecontroleerde omstandigheden en selectief geschieden. Het prepareren van vogels wordt ook aan banden gelegd. Vergunningen kunnen slechts nog voor educatieve of wetenschappelijke doeleinden worden verleend. Voor het overige vindt vergunningverlening niet meer plaats. Reeds op grond van de bestaande Vogelwet verleende vergunningen blijven van kracht.

Ten slotte behelst het voorstel een betere afstemming op de Jachtwet. Hierdoor wordt in een systeem voorzien waarbij vogelsoorten eventueel van het beschermingsregime van de ene naar dat van de andere wet kunnen worden overgeheveld. Overheveling van soorten vindt slechts plaats op basis van bepaalde criteria en nadat de Natuurbeschermingsraad en de Jachtraad zijn gehoord.

Het wetsvoorstel werd om advies naar de Raad van State gezonden.

Persbericht nummer 414 van het ministerie van Landbouw en Visserij, 2 november 1984

Friesland wil geen inkorting raapseizoen kievitseieren

Volgens de krantenberichten wil minister Braks voor de provincie Friesland geen uitzondering maken bij het vaststellen van de raaptijd van kievitseieren. De Friese vogelwachters willen dat de Commissaris der Koningin in de provincie Friesland, Hans Wiegel, voor hen in de bres springt. Ze willen één week langer houden dan de overige provincies. Beter zou zijn indien het rapen van kievitseieren in dit zogenaamde Weidevogeljaar in alle provincies gesloten zou worden, met uitzondering op de provincie Friesland waar

men dit oude volksgebruik tot 3 april op schriftelijke vergunning van de eigenaar van de grond zou mogen voortzetten. En wel op grond van het feit dat men in deze provincie zich speciaal bezighoudt met de zogenaamde 'nazorg' van weidevogels welke in onze andere provincies niet plaatsvindt.

Overigens vragen wij de minister ook geen vergunning voor het verzamelen van merel-eieren (want die schijnen lekker te smaken) in ruil voor het bieden van bescherming aan deze vogels. Ook in Friesland zal men zich dus zo langzamerhand moeten gaan richten op een weidevogelbescherming zonder daarvoor iets terug te moeten verlangen. J.T.

Toepassen van kunstkraaien ter preventie van nestroof

Inleiding

In 1983 zijn goede resultaten behaald met het voorkomen van nestroof bij wulpenlegsels door kraaiachtigen door op circa 10 m van het nest een geschoten Zwarte Kraai te hangen. Hierop aansluitend heb ik dit jaar voornamelijk uit opvoedkundige en etische overwegingen proeven genomen met kunstkraaien in plaats van geschoten Zwarte Kraaien ter preventie van nestroof.

Uitvoeringen

De plastic zwarte kunstkraaien werden verkocht bij een leverancier van jachtartikelen en zijn waarschijnlijk door een fabrikant in Italië vervaardigd.

De kunstkraaien hadden niet exact de vorm van een Zwarte Kraai; ze hadden geen vleugels. Alleen de vleugelvorm was min of meer in de romp weergegeven. Een beter model was overigens nergens verkrijgbaar. De grootte kwam met een Zwarte Kraai overeen. De kunstkraaien werden met een touw aan een stok van circa 2,5 m lengte zodanig bevestigd, dat ze heen en weer konden bungelen, met de staart omhoog. De stokken werden iets schuin gezet, op circa 10 m afstand van het nest. De kunstkraai werd gehangen bij zowel voltooide als nog niet voltooide legsels.

Resultaat

15 april 1984

Op bouwland een wulpennest gevonden met

twee eieren. Hierbij een kunstkraai gehangen. De volgende dag waren de eieren verdwenen.

17 april 1984

In grasland een wulpennest gevonden met twee eieren. Op 20-4-'84 was het legsel met vier eieren voltooid. Toen hierbij een kunstkraai gehangen. Gedurende de gehele broedperiode werden geen eieren geroofd. Twee jongen zijn tenslotte volwassen geworden.

20 april 1984

Op bouwland een wulpennest met vier eieren gevonden. Hierbij een kunstkraai gehangen. Twee dagen later waren de eieren verdwenen.

21 april 1984

In grasland een wulpennest gevonden met vier eieren. Hierbij een kunstkraai gehangen. Een week later waren twee eieren uit het nest verdwenen. De overige twee eieren bleven gedurende het gehele broedseizoen liggen. Eén jong is tenslotte volwassen geworden.

24 april 1984

In grasland een wulpennest met vier eieren gevonden. Hierbij een kunstkraai gehangen. Een week later waren alle eieren verdwenen.

Vervolgens heb ik de eerste week van mei nog vier wulpenlegsels gevonden met respectievelijk vier, drie, twee en twee eieren. Bij al deze legsels een geschoten echte Zwarte Kraai gehangen. Geen van deze legsels werd gedurende de broedperiode geroofd, terwijl van deze vier legsels acht jong- en vliegvlug zijn geworden.

Conclusie

Hoewel het gebruik van zwarte kunstkraaien volgens omschreven model slechts bij vijf legsels is getest, kan de preventieve werking van nestroof bij Wulpen hier als zeer matig worden beschouwd.

De behaalde resultaten met gedode echte Zwarte Kraaien, die identiek werden opgehangen, waren uitstekend.

Geen van de wulpenlegsels werd door het ophangen van zowel kunstkraaien als gedode echte Zwarte Kraaien verstoord!

Discussie: Wellicht kan men in de toekomst nog eens een experiment doen met een beter type zwarte kunstkraai, dus met vleugels. Echter waar zo'n type kunstkraai verkrijgbaar zal zijn is mij niet bekend.

■ G.J. Ordelman, Binninkdijk 5, 7161 LN Neede.

Naar een dia van Dick Woets.

Vier Futen waaronder links de albino Fuut, IJsselmeer, Lelystad-Haven, 5 oktober 1984.

Albino Fuut in Oostelijk Flevoland

Op 5 oktober 1984 ontdekte ik, in gezelschap van H.A. Methorst, een albino exemplaar van de Fuut op het IJsselmeer bij Lelystad-Haven. De vogel was geheel roomkleurig wit, alleen de nek was iets bruiniger van tint. De snavel was geheel roze. De vogel bevond zich temidden van enkele andere Futen en onderscheidde zich in gedrag niet merkbaar van hen. Op 11 oktober 1984 zag ik, toen samen met S. Bakker, de vogel weer op de zelfde plaats (zie foto op bladzijde 259).

■ Dick Woets, Woldweg 5, 8337 KN Steenwijk.

Ortolanen—herinneringen

Met veel belangstelling heb ik de artikelen over de Ortolaan in het laatste 'Het Vogeljaar' gelezen en gemerkt, dat een paar maal nog mededelingen van mijn vader, W.W. Kolvoort, over de vogel in 'De Levende Natuur' van 1898/99 aangehaald zijn. Hij schreef daar onder andere in, dat hij bij Lochem nog nooit een Ortolaan gezien had, meermalen waarschijnlijk wel gehoord.

Nu herinner ik mij, dat mijn vader en ik, die al in mijn jonge jaren speurtochten naar vogels in Lochem's omgeving maakten, toch op één plaats herhaaldelijk, en enkele jaren na elkaar, een zingende Ortolaan gezien en gehoord hebben. Dat was tussen de Lochemse berg en de Kaleberg, op het pad tegenover waar nu de camping de Heksenlaak is. De zachtglooiende hellingen van deze heuvels in de richting van de Zwiepse weg waren toen een ideaal biotoop voor de Ortolaan, al waren er geen hoge bomen, maar wel langere houtwallen. Het moet zo ongeveer 1917 en enkele jaren daarna geweest zijn. In latere tijden heb ik hem daar niet meer aangetroffen. De zang heb ik toen goed in me opgenomen, want op een excursie van de Nederlandse Ornithologische Vereniging, zo'n dertig jaar later, in de omgeving van Winterswijk, ontdekte ik de Ortolaan bij de Kottense weg aan de zang.

Merkwaardig vond ik, dat ik twee maal Ortolanen op de trek heb waargenomen in gebieden, waar ik ze niet had verwacht, namelijk in terreinen met heide en verspreide berken, op 27-10-1982 en op 3-11-1982, beide keren één exemplaar. Even vreemd als de waarnemingen die men in deze heidegebieden met Rietgorzen kan doen.

■ M.J.Ch. Kolvoort, Beethovenlaan 41, 6815 CP Arnhem 085 - 431 294.

Broedende Scholeksters op daken

In het augustus-nummer (1984) van 'Grasduinen' (bladzijde 19) schrijft G. de Vries uit Haarlem over broedende Scholeksters op flats van vier verdiepingen in Haarlem Noord. Het voeren van de jongen werd waargenomen en het territorium werd verdedigd tegen kraaien en meeuwen.

In 'Grasduinen' van oktober 1984 (bladzijde 19) reageert mevrouw N. Bekker te 's-Gravenhage hier op met de mededeling dat er ook Scholeksters broedend zijn aangetroffen op

Scholeksternest op paal, oevers Loch Ness, juni 1979. Naar dia's van Joost Bouwmeester.

de daken in de Moerwijk, dat vlakbij het Haagse Zuiderpark is gelegen.

Op paal broedende Scholeksters

De foto's van de broedende Scholekster op een paal werden gemaakt in juni 1979 langs de oevers van het zo beroemde meer van Loch Ness in Schotland. In het heuvelachtige landschap, doorsneden met bergstroompjes en landweggetjes, hier en daar een boerderijtje met een stukje weiland, maar hoofdzakelijk bestaand uit rotsachtige bodem met laag struikgewas vond ik dit nest. Het lag pal naast een landweggetje en was daardoor gemakkelijk vanuit de auto te fotograferen. Een echt duidelijke reden om nu juist op die paal te broeden had de Scholekster naar mijn idee niet, want het weiland en de 'heide' en omheen boden toch alles dat een grondbroeder maar kan wensen. Dus wederom raadselen rond het meer van Loch Ness.

Joost Bouwmeester, Koninginneweg 49, 2211 TC Noordwijkerhout

Bijgaande afdrucken zijn gemaakt van kleurennegatieven, waarmee de heer Bouwmeester vorig jaar bij 'Grasduinen' een prijs in een fotowedstrijd verwierf.

